

9. Першиков В.И., Савинков В.М. Толковый словарь по информатике. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 544 с.
10. Российская педагогическая энциклопедия: В 2-х томах. – Т. 1. А-М / Гл. ред. В.В. Давыдов. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1993. – 608 с.
11. Теоретические основы содержания образования / Под ред. В.В. Краевского, И.Я. Лернера. – М.: Педагогика, 1983. – 352 с.
12. Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.
13. Філософський енциклопедичний словник / За заг. ред. В.І. Шинкарука. – Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
14. Фридланд А.Я. Основные ресурсы информатики: Учебное пособие. – Тула: Изд-во Тульского гос. пед. ун-та им. Л.Н. Толстого, 2004. – 257 с.
15. Bloom B.S. a.o. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. N-Y., McGraw-Hill, 1971. – 923 p.

Summary

M.S. Golovan'. Knowledge as pedagogical category.

The system analysis of concept "knowledge" is carried out, its structure, kinds, levels, functions, qualities is described. Comparison of scientific and educational knowledge is conducted.

Рукопис надіслано до редакції 17.12.2007.

УДК 378.2(4+430)

Л.С. Отрощенко,

ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РАМОК У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ НІМЕЧЧИНИ

Розглянуто деякі здобутки Німеччини на шляху до впровадження європейських кваліфікаційних рамок та створення власних національних освітніх стандартів.

Загальносвітовий процес глобалізації зумовлює необхідність уніфікації процесів, явищ, змісту різних сфер життєдіяльності суспільства. У зв'язку з цим особливо актуальною є проблема уніфікації освіти. Для вирішення цієї проблеми європейські країни ініціювали Болонський процес. Як зазначено у матеріалі лекції науково-методичного центру вищої освіти Міністерства освіти науки України, "Болонським процесом прийнято називати діяльність Європейських країн, яка спрямована на те, щоб зробити узгодженими системи освіти цих країн. Основний зміст Болонської декларації полягає у тому, що країни-учасниці зобов'язалися до 2010 привести свої освітні системи у відповідність певному єдиному стандарту" [2; 6], що дасть змогу забезпечити

професійну мобільність, прозорість, сумісність та порівнянність системи вищої освіти на Європейському ринку праці та водночас підвищити якість освіти. Одним із чинників у досягненні цих цілей є введення європейських кваліфікаційних рамок (EQR) та Європейської системи оцінки досягнутих результатів для професійної освіти (ECVET).

У рамках Маастрихтського Комюніке 14 грудня 2004 міністри 32 європейських держав ухвалили створення Європейських кваліфікаційних рамок. У робочому документі Комісії Європейського Співтовариства "На шляху до Європейських кваліфікаційних рамок для освіти протягом життя" кваліфікаційні рамки визначаються як "інструмент для розвитку та класифікації кваліфікацій згідно з рядом критеріїв для визначення відповідних рівнів отриманого навчання. Цей ряд критеріїв може бути імпліцитним, тобто бути закладеним у дескрипторах кваліфікацій або експліцитним завдяки дескрипторам рівнів. Кваліфікаційні рамки можуть охоплювати всі результати та шляхи навчання або посилатися на певний освітній або професійний сектор (напр. початкова освіта, освіта дорослих чи професійна освіта). Деякі рамки кваліфікацій можуть різнитися за набором конструктивних елементів і ступенем їх взаємодії, бути оформлені законодавчо або функціонувати на основі консенсусу, досягнутого між соціальними партнерами. Проте всі рамки формують основу для підвищення якості, доступності, взаємозв'язку, визнання кваліфікацій у суспільстві або на ринку праці як у межах країни, так і за кордоном" [3; 14].

Кожна держава у свою чергу має створити при збереженні принципів субсидіарності національні кваліфікаційні рамки (англ. назва NQF, нім. назва NQR). Ми погоджуємось із Т. Десятковим, який зазначає, що "Європейська рамка кваліфікацій буде діяти на міжнародному рівні в якості мета-рамки, при цьому її не будуть автоматично копіювати країни-члени ЄС, найбільш діючим способом взаємодії з Європейськими кваліфікаційними рамками виявиться використання національної рамки кваліфікацій" [1; 25].

Слід зазначити, що пропозиція Європейської Комісії щодо створення національних кваліфікаційних рамок була позитивно сприйнята у Німеччині. Федеральний уряд та конференція міністрів культури зобов'язалися створити на основі EQR та ECVET узгоджені німецькі кваліфікаційні рамки (DQR).

У німецькій науковій літературі жваво обговорюються переваги і хиби нововведень та якою мірою вони вплинуть на важливі принципи устрою німецької професійної освіти (професійний, дуальний принципи, публічно-правовий заключний іспит тощо). Науковці, дослідники, політики країни однастайні у думці, що введення національних

кваліфікаційних рамок не завадить визнаним рисам та цінностям німецької професійної освіти, а позитивні шанси є набагато більшими ніж можливі ризики [5; 3].

Відомий німецький науковець професор Юрген Колер вважає, що встановлена та недостатньо незалежна від своєї специфічної орієнтації національна кваліфікаційна рамка буде нормативними стандартом, внаслідок чого її потрібно буде дотримуватись [4; 2]. Саме в цьому і полягає різниця між Європейською та національною кваліфікаційною рамкою.

Іншою важливою рисою NQR є те, що вона повинна базуватися на результатах навчання. Результати мають достатньо загальний характер для того, щоб мати змогу охопити результати навчальних процесів у вищих навчальних закладах усієї Європи.

Зазвичай рамка складається із восьми рівнів, які охоплюють загальні діапазони кваліфікацій від дипломів про закінчення середньої освіти до вищих академічних або професійних кваліфікацій. Рівні кваліфікації визначаються за допомогою дескрипторів. Відомі дослідники питання впровадження європейських та національних кваліфікаційних рамок австрійські науковці Карін Луомі-Мессерер, Йорг Маркович, Соня Ленгауер зазначають, що дескриптори можуть формулюватися різним чином, наприклад із посиланням на успішність (оцінки з предметів), при цьому рівні кваліфікацій підтверджуються свідомством про закінчення певного учбового процесу. Перевагами цих дескрипторів є те, що вони незалежні від тривалості, місця та форм навчання, тобто вони полегшують міжнародну порівняльність кваліфікацій, а також допомагають встановити зв'язок між європейськими та національними кваліфікаційними рамками. Поряд із успішністю використовуються інші характеристики рівнів кваліфікацій. Деякі країни (Словенія, Німеччина, Данія, Мальта) використовують критерії затрат (знання, уміння, компетенції) для розподілу кваліфікацій за рівнями. У центрі уваги німецької професійної освіти під час підготовки національних кваліфікаційних рамок знаходяться діюча компетентність, а також фахова, соціальна та особиста компетентності як результати навчання [6; 7]. Манфред Кремер, президент Федерального Інституту Професійної Освіти, зазначає, що для німецької професійної освіти є головним, що результати розвитку професійної компетентності вдається описати як прояви діючої компетентності та систематизувати за різними рівнями компетентності [5; 3].

На нашу думку, дуже корисним є досвід Німеччини, де вже декілька років у 22 вищих навчальних закладах працюють спеціальні консультанти з питань Болонського процесу. Ці фахівці надають поради

та спостерігають за змінами. Результати узагальнюються Конференцією ректорів вищої школи (HRK) та доводяться до відома інших вищих навчальних закладів для того, щоб вони також мали змогу отримати корисний досвід.

21 квітня 2005 року Конференція ректорів вищої школи у взаємодії із Конференцією міністрів культури та Міністерством освіти та досліджень розробили та ухвалили документ “Кваліфікаційні рамки для німецьких дипломів про закінчення вищої освіти”, у якому зазначаються наступні здобутки їх створення:

1. Більша прозорість, зрозумілість та краща порівнянність спеціальностей, які пропонуються у країні та за її межами завдяки:
 - чіткому роз’ясненню профілів кваліфікацій;
 - визначенню початкового та кінцевого пунктів навчання;
 - роз’ясненню альтернативних напрямів навчання, співвідношення кваліфікацій між собою та можливостей для розвитку в освітній системі.
2. Покращена інформація для зацікавлених у навчанні та роботодавців.
3. Підтримка оцінювання та акредитації завдяки визначенню пунктів рекомендацій.
4. Полегшення розробки учбових планів та програм.
5. Покращена порівнянність кваліфікацій у європейському та міжнародному контексті [7, 3].

Зазначений документ розроблено для закладів вищої освіти, він визначає загальні знання, здібності, компетентності та деякі формальні аспекти, які є необхідними для кваліфікаційних рівнів бакалавра, магістра та доктора наук.

На нашу думку, вивчення досвіду Німеччини на шляху впровадження Європейських кваліфікаційних рамок та створення власних національних кваліфікаційних рамок є значимим для України у контексті її прагнення інтегруватися в Європейський освітній простір, адже без інформації про процеси, що відбуваються на Європейському освітньому просторі, неможливо правильно будувати вітчизняну освітню політику.

Література

1. Десятов М. Європейська система кваліфікацій як інструмент класифікацій кваліфікацій: Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції “Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи”. – Хмельницьк. – 24-26 жовтня. – 2007. – С. 23-27.
2. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес. – Матеріал до першої лекції “Модернізація вищої освіти України і Болонський процес”. – Міністерство освіти і науки України. – К., 2004. – 24 с.

3. Auf dem Weg zu einem Europäischen Qualifikationsrahmen für lebenslanges Lernen. Arbeitsunterlage der Kommissionsdienststellen. – Brüssel. – 8.7.2005. – 24 s.
4. Kohler J. Output-Orientierung in der Akkreditierung von Studiengängen. – Workshop: Die Rolle des Qualifikationsrahmens für die Qualitätssicherung. – Tagung der HRK. – Berlin. – 11. und 12. April 2005. – 13 S.
5. Kremer M. Qualifikationsrahmen und Leistungspunktesysteme mehr Chancen als Risiken. – Bibb. BWP – 2007. – № 3. – S. 3-4.
6. Luomi-Messerer K., Markowitsch J., Lengauer S. Nationaler Qualifikationsrahmen – Aktuelle Ansätze in Österreich im Vergleich mit anderen Ländern. – bwp@ Special 3 – Oktober 2007. – 10 s.
7. Qualifikationsrahmen für Deutsche Hochschulabschlüsse. Zusammenwirken von Hochschulrektorenkonferenz, Kultusministerkonferenz und Bundesministerium für Bildung und Forschung. – 21.04.2005. – 14 S.

Summary

L. Otroschenko. European qualification frameworks introduction in the professional education of Germany.

German experience on its way to European qualification frameworks introduction in the professional education is considered in the article; peculiarities of German national qualification frameworks formulation are analyzed.

Рукопис надіслано до редакції 17.12.2007.

Отрощенко, Л.С. Впровадження європейських кваліфікаційних рамок у професійній освіті Німеччини [Текст] / Л.С. Отрощенко // Сучасна картина світу: природа, суспільство, людина: збірник наукових праць. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – С. 112-116.